

Natuurtoets verzorgingstehuis St. Joseph

Onderzoek naar beschermde natuurwaarden

projectnr. 188207
revisie 00
27 oktober 2009

Opdrachtgever

Stichting Land van Horne
Biest 43
6001 AP Weert

datum vrijgave

27-10-09

beschrijving revisie 00

revisie 00

goedkeuring

drs. Ing. M.L. Braad

vrijgave

Ing. M. Caris

	Inhoud	Blz.
1	Inleiding	4
1.1	Aanleiding	4
1.2	Wettelijk kader	4
1.3	Doel onderzoek	4
1.4	Werkwijze	5
1.5	Leeswijzer	6
2	Gebiedsbeschrijving	7
2.1	Bureaustudie	7
2.2	Terreinbezoek	8
2.3	Conclusies natuurwaarden	11
3	Toetsing effecten planontwikkeling	13
3.1	Beschrijving inrichtingsmaatregelen	13
3.2	Effecten op beschermde soorten	13
3.2.1	<i>Vogels</i>	13
3.2.2	<i>Zoogdieren</i>	14
3.2.3	<i>Planten</i>	14
3.2.4	<i>Amfibieën</i>	15
3.2.5	<i>Overig beschermde soorten</i>	15
4	Conclusies en aanbevelingen	16
4.1	Conclusie	16
4.2	Zorgplicht	16
4.3	Tot slot	16
Bijlage 1	Wettelijk Kader	

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Stichting Land van Horne wil een bestemmingsplan opstellen voor de herontwikkeling van het verzorgingstehuis St. Joseph te Nederweert. De gronden die zijn gelegen aan de St. Josephstraat, de Schoolstraat en het Brugske worden gedeeltelijk herontwikkeld. Dit houdt in dat de aanwezige bebouwing, bestaande uit een verzorgingstehuis met bijbehorende voorzieningen, gedeeltelijk plaats zal maken voor nieuwe bebouwing. Het voorontwerpbestemmingsplan moet de ontwikkeling van de locatie mogelijk maken. De plannen voor de ontwikkeling van de locatie zijn nog niet geheel gereed en pas in een latere fase van het proces volgt duidelijkheid over de definitieve indeling en inrichting van de locatie. Deze natuurtoets gaat uit van het opnieuw inrichten en ontwikkelen van de bestaande groenvoorzieningen.

De herontwikkeling van de locatie is strijdig met het vigerende bestemmingsplan. Om de herontwikkeling van de locatie mogelijk te maken dient, naast het opstellen van een nieuw bestemmingsplan, een aantal deelonderzoeken te worden uitgevoerd, waarvan de natuurtoets er een van is.

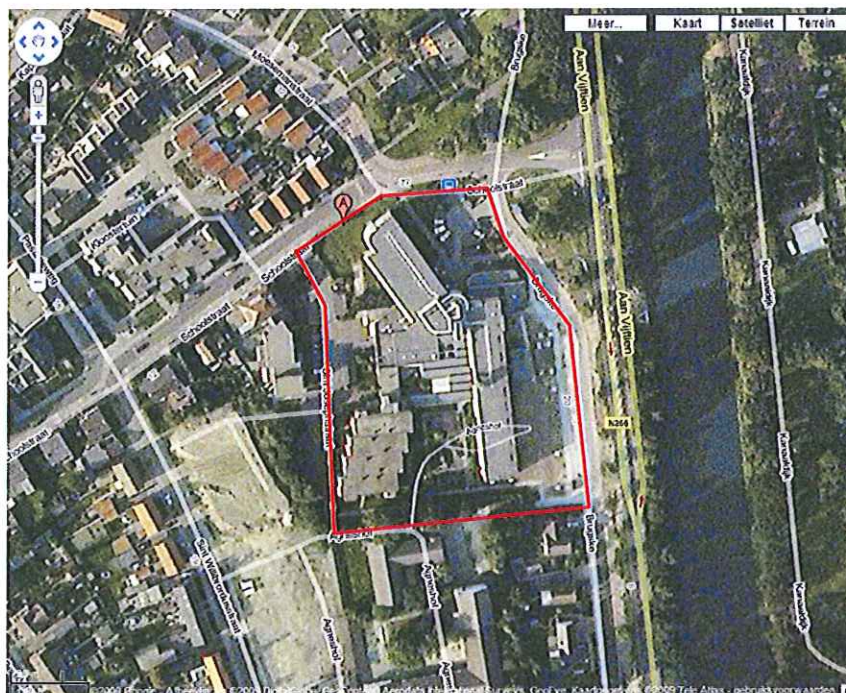
1.2 Wettelijk kader

Vanuit de Flora- en faunawet is de initiatiefnemer bij ruimtelijke ingrepen verplicht op de hoogte te zijn van mogelijk voorkomende beschermde natuurwaarden op de locatie. Het doel van de Flora- en faunawet is het instandhouden van de inheemse flora en fauna. Door, voorafgaand aan ruimtelijke ingrepen, stil te staan bij aanwezige natuurwaarden, kan onnodige schade aan beschermde soorten worden voorkomen of beperkt. Indien schade niet te voorkomen is, is een ontheffing ex art. 75 Flora- en faunawet noodzakelijk. Sinds 23 februari 2005 is het Vrijstellingsbesluit van kracht. Met dit besluit is geregeld dat voor algemeen voorkomende soorten een vrijstelling geldt bij ruimtelijke ingrepen en geen ontheffing meer aangevraagd hoeft te worden. Wel blijft de algemene zorgplicht van kracht (zie bijlage 1 voor Wettelijk Kader).

In het kader van deze wetgeving heeft Oranjewoud een natuurtoets verricht naar de voorkomende, dan wel te verwachten beschermde planten- en diersoorten op de locatie. Onderstaande figuur geeft de ligging van het plangebied weer (figuur 1.1). De rode lijn geeft de ligging van het totale verzorgingstehuis aan. Slechts een gedeelte van de bestaande bebouwing maakt plaats voor nieuwe bebouwing.

1.3 Doel onderzoek

Het doel van voorliggende toetsing is het opsporen van strijdigheden van de voorgenomen herontwikkeling met de huidige Flora- en faunawet en het bepalen of de aanvraag van een ontheffing noodzakelijk is.

Figuur 1.1: Ligging van St. Joseph te Nederweert. Bron: www.googlemaps.com.

1.4 Werkwijze

Om eventuele strijdigheden met de Flora- en faunawet op te sporen dienen de volgende vragen te worden beantwoord:

1. Welke wettelijk beschermde soorten komen in het plangebied voor? Welke status hebben deze soorten?
2. Welke invloed heeft de geplande ingreep op de (strikt) beschermde soorten in het plangebied?
3. Door welke maatregelen kunnen negatieve effecten op beschermde soorten worden voorkomen of verzacht?
4. Indien de duurzame staat van instandhouding van strikt beschermde soorten in gevaar komt, welk vervolgetraject dient dan doorlopen te worden?
5. Voor welke beschermde soorten moet een ontheffing aangevraagd worden?

Om bovenstaande vragen te beantwoorden zijn de volgende stappen doorlopen:

Stap 1. Bureaustudie

Op basis van literatuuronderzoek en verspreidingsatlassen is nagegaan of wettelijk beschermde planten- of diersoorten in het plangebied voorkomen. Hierbij is o.a. gebruik gemaakt van het Natuurloket en diverse verspreidingsatlassen.

Stap 2. Terreinbezoek

Na het bureauonderzoek is een terreinbezoek gebracht aan de locatie en de omgeving. Hierbij is, op basis van de gegevens van de bureaustudie beoordeeld voor welke soorten het plangebied daadwerkelijk een geschikte habitat biedt en daarmee welke soorten er daadwerkelijk voor kunnen komen.

Stap 3. Effectenonderzoek

Op basis van de beschrijving van de voorgenomen ingreep en de verzamelde gegevens van stap 1 en 2 zijn de (mogelijke) effecten (vernietiging, verstoring, versnippering) op de verwachte beschermde soorten beschreven. Voor de verwachte negatieve effecten op de beschermde soorten worden mitigerende maatregelen voorgesteld.

Stap 4. Conclusies en advies met betrekking tot de ontheffingsaanvraag

Op basis van stap 1 tot en met 3 zijn conclusies getrokken met betrekking tot eventuele overtredingen van verbodsbepalingen zoals genoemd in de Flora- en faunawet art. 75, en te nemen vervolgstappen.

1.5 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 gaat dieper in op de resultaten van het bureauonderzoek en het terreinbezoek en geeft de conclusies wat betreft de gevonden natuurwaarden. Hoofdstuk 3 omvat de effectenbeoordeling en maatregelen om effecten te voorkomen of beperken. Hoofdstuk 4 bevat conclusies en aanbevelingen. De wettelijke achtergrond is beschreven in bijlage 1.

2 Gebiedsbeschrijving

2.1 Bureaustudie

Het verzorgingstehuis St. Joseph ligt direct aan de Rijksweg Noord en de Zuid - Willemsvaart in Nederweert in de gemeente Nederweert. De locatie wordt omsloten door enkele lokale wegen, aan de noordkant door de Schoolstraat, ten oosten en westen respectievelijk door het Brugske en de St. Josephstraat. De kern van Nederweert ligt ten westen van het verzorgingstehuis. Aan de oostkant, aan de andere kant van de Zuid - Willemsvaart, ligt Budschoop. Het gehele complex ligt in kilometerhok x:180/y:366 (zie figuur 2.1).

Figuur 2.1: Kilometerhok x:180/y:366. Bron: www.natuurloket.nl.

Uit de gegevens van het Natuurloket blijkt dat binnen het kilometerhok x:180/y:366 enkele beschermde en enkele overige en strikt beschermde soorten en vogels voorkomen. Het gaat om soorten uit de soortgroepen amfibieën, libellen en zoogdieren en broedvogels. Er komen vier algemene zoogdiersoorten voor en acht soorten uit de categorieën overige en strikt beschermde soorten (respectievelijk tabel 2 en 3), waarvan er tevens zeven staan vermeld in de bijlagen van de Habitatrichtlijn. Daarnaast komen twee broedvogels voor, die eveneens zijn opgenomen in de Rode Lijst. Wat betreft amfibieën komen drie algemene soorten voor (tabel 1) en 1 soort van tabel 2 en 3. De libellensoort is die voorkomt is opgenomen in de Rode Lijst. De resultaten van het Natuurloket zijn in Tabel 2.1 samengevat.

Tabel 2.1: Resultaten van het Natuurloket betreffende kilometerhok x:180/y:366.

Soortgroepen	Volledigheid *	Beschermde soorten, tabel			HR	Rode Lijst	Actualiteit**
		FF1	FF2&3	vogels			
vaatplanten	slecht						1975 - 1990
zoogdieren	slecht	4	8		7		1997 - 2007
broedvogels	goed			2		2	1996 - 2007
watervogels	matig						96/97 - 06/07
reptielen	niet						1992 - 2007
amfibieën	matig	3	1				1992 - 2007
vissen	niet						1992 - 2007
dagvlinders	goed						1998 - 2008
libellen	goed					1	1993 - 2007
overige ongewervelden	niet						1993 - 2007

* Hiermee wordt aangegeven of een volledig overzicht is te verwachten van de soorten van de betreffende soortgroep. ** Per soortgroep is aangegeven uit welke periode de gegevens zijn opgenomen.

Aanvullende gegevens over het mogelijk voorkomen van soorten is verkregen uit verschillende verspreidingsatlassen en websites. Het betreft hier gegevens van de soortgroepen broedvogels (SOVON, 2002), zoogdieren (Broekhuizen *et al.*, 1992), libellen (Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, 2002), dagvlinders (Bos *et al.*, 2006), reptielen en amfibieën (www.RAVON.nl) en insecten (www.Naturalis.nl/EIS).

Op basis van de verspreidingsgegevens van een soort, in combinatie met kennis van de terreingeschiktheid voor deze soorten, is nagegaan of deze soorten mogelijk op de locatie of in de omgeving kunnen voorkomen.

Het voorkomen van wettelijk beschermde soorten in het uurhok of kilometerhok betekent niet dat deze soorten zich op de locatie daadwerkelijk bevinden. Het plangebied omvat slechts een klein deel van het kilometerhok en daarmee ook een beperkt aantal verschillende biotopen en habitats.

Het plangebied heeft geen beschermde status in het kader van de Vogelrichtlijn, Habitatrictlijn of de Natuurbeschermingswet. Dichtstbijzijnde Natura 2000-gebieden zijn Sarsven en De Banen, welke op ongeveer drie kilometer afstand van de locatie St. Joseph liggen. De locatie ligt evenmin in of grenzend aan gebieden die deel uitmaken van de provinciale Ecologische Hoofdstructuur (EHS).

2.2 Terreinbezoek

Het verzorgingstehuis St. Joseph is op 9 oktober 2009 bezocht door een ecooloog van Oranjewoud. Hieronder volgt eerst een korte, algemene schets van de locatie en daarna een uitgebreidere beschrijving van de diverse (mogelijke) biotopen die ter plaatse voorkomen.

St. Joseph is een klein tot middelgroot verzorgingstehuis met omliggende gronden. Het verzorgingstehuis kijkt uit op het kanaal de Zuid - Willemsvaart met daarlangs bomenrijen die ter hoogte van de locatie bestaan uit inlandse eik en berk. Tussen de Rijksweg Noord en het Brugske ligt een langgerekt, kortgemaaid grasveld met enkele solitaire bomen, zoals hazelaar, plataan en enkele uitheemse eiken. De korte grasvegetatie is floristisch

weinig interessant; naast straatgras komen op enkele plekken duizendblad, melkdistel, paardebloem en smalle weegbree voor. Aan de overkant van de Schoolstraat ligt eveneens een grasveld met een paar solitaire bomen. Het betreft hier enkele platanen en gewone es. Het grasveld is wederom weinig interessant met voornamelijk straatgras en daarnaast duizendblad, madeliefje en paardebloem.

Op het terrein van St. Joseph zelf bevinden zich om de bestaande bebouwing voornamelijk zéér kortgemaaide grasvelden. Op sommige plaatsen vormen heggen bestaande uit verschillende soorten de begrenzing van het terrein van het verzorgingstehuis. Ter hoogte van de ingang en de kleine parkeerplaats liggen enkele perken met plantsoenbeplanting en stadsgroen. Daarnaast vormen de gebouwen van het verzorgingstehuis een mogelijke verblijfplaats voor verschillende zoogdiersoorten.

Uit het bovenstaande volgt dat er twee biotopen kunnen worden onderscheiden op de locatie St. Joseph;

- de grasstroken met plantsoenbeplanting; en
- de aanwezige bebouwing.

Hieronder volgt een beschrijving van de aanwezige biotopen en de beschermde soorten die kunnen worden verwacht.

Grasstroken met plantsoenbeplanting

De grasstroken zijn zéér kortgemaaid en floristisch gezien oninteressant. Onderstaande compositie geeft een impressie van de grasstroken met plantsoenbeplanting.

De grasstroken zijn zeer soorten- en structuurarm; naast straatgras komen sporadisch enkele klaversoorten voor. Langs sommige grasstroken komen halfhoge, gesnoeide heggen voor bestaande uit berberis spec. langs de Schoolstraat, een laurierheg op de hoek van de Schoolstraat en de St. Josephstraat en een zeer jonge aanplant van spaanse aak langs de St. Josephstraat. Op de grasstrook naast de parkeerplaats staan enkele jonge acaciabomen, waarin geen nesten van vogels zijn gevonden.

In en rond de ingang en de kleine parkeerplaats zijn enkele perken met plantsoenbeplanting. Er is enige gelaagdheid aangebracht door naast planten ook enkele struiken te planten. Het betreft hier soorten als hortensia, lavendel, rozenstruiken, rododendron en coniferen. Direct rond het verzorgingstehuis zijn geen beschermde plantensoorten aangetroffen. Zoogdieren die kunnen voorkomen in dit habitat zijn algemene soorten als de egel, het konijn en algemene muizen en spitsmuizen, zoals de huismuis en de huisspitsmuis. Algemene vogels die op de locatie kunnen broeden zijn o.a. de heggemus, de merel, de roodborst en de zanglijster. Wat betreft amfibieën en reptielen zal naar verwachting alleen de gewone pad gebruik maken van de locatie als zijn landbiotoop. Tot slot zullen algemene soorten vleermuizen foerageren langs de bomenrijen langs het kanaal, waarbij zij eveneens rond de locatie kunnen voorkomen. Het gaat hier om algemene soorten als de gewone dwergvleermuis, de laatvlieger en de ruige dwergvleermuis.

De aanwezige bebouwing

De aanwezige bebouwing vormt een potentieel biotoop voor diverse algemene vleermuissoorten en vogels. In oudere gebouwen kunnen verblijfplaatsen aanwezig zijn - in de vorm van betimmeringen, overhangende dakpannen, gaten en spouwmuren - die geschikt zijn voor vleermuizen. Algemene vleermuissoorten die in het gebied voor kunnen komen zijn de gewone dwergvleermuis, de laatvlieger en de ruige dwergvleermuis. In de gebouwen van verzorgingstehuis St. Joseph zijn echter weinig tot geen elementen gevonden die geschikt zijn voor vleermuizen. Er zijn geen overhangende dakpannen aangetroffen die vleermuizen toegang bieden tot de spouwmuren en de betimmeringen zijn eveneens dicht. Onderstaande foto's laten zien dat de spouwmuren van het gebouw nauwelijks tot niet toegankelijk zijn voor vleermuizen. Naast deze visuele beoordeling is actief gezocht naar sporen die duiden op bewoning door vleermuizen tijdens het terreinbezoek. Hierbij is gelet op het voorkomen van mestsporen langs de muren van het gebouw. Op geen enkele plaats rond het gebouw zijn echter sporen aangetroffen die wijzen op het voorkomen van vleermuizen. Er zijn evenmin sporen van bewoning door vogels aangetroffen.

2.3 Conclusies natuurwaarden

Uit de resultaten van de bureaustudie en het terreinbezoek blijkt dat op de locatie beschermde soorten voor kunnen komen (zie tabel 2.1). Het gaat om algemeen beschermde soorten en overige en strikt beschermde soorten en vogels. Er komen soorten voor van de soortgroepen amfibieën, zoogdieren en broedvogels. Zoals reeds vermeld, zijn deze gegevens van toepassing op het kilometerhok en niet per definitie op de locatie van het verzorgingstehuis St. Joseph.

Sinds 23 februari 2005 is het Vrijstellingbesluit bij artikel 75 Flora- en faunawet van kracht. Voor de algemene soorten van tabel 1, te weten: de egel, het konijn, de huisspitsmuis en de gewone pad geldt sindsdien een vrijstelling voor artikelen 8 t/m 12 van de Flora- en faunawet. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld, mits de zorgplicht in acht wordt genomen.

Voor strikt beschermde soorten van bijlage IV van de Habitatrichtlijn en bijlage 1 AMvB art.75 Flora- en faunawet - tabel 3: de gewone dwergvleermuis, de laatvlieger en de ruige dwergvleermuis geldt voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting geen vrijstelling. Ook niet op basis van een gedragscode. Voor deze soorten is een ontheffing nodig indien verbodsbepalingen worden overtreden. Voor bovengenoemde soorten uit bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt dat voor een ruimtelijke ingreep alleen ontheffing kan worden verleend indien deze wordt aangevraagd op grond van een wettelijk belang uit de Habitatrichtlijn. Dit zijn:

- Bescherming van flora en fauna (b);
- Volksgezondheid of openbare veiligheid (d);
- Dwingende reden van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten (e).

Indien de werkzaamheden effect hebben op de bovengenoemde soorten is een ontheffing nodig. De ontheffingsaanvraag voor deze soorten wordt getoetst aan vier criteria (zwarte toets):

- 1) In welke mate wordt de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats aangetast door de werkzaamheden?
- 2) Is er een wettelijk belang?
- 3) Is er andere bevredigende oplossing/alternatief?
- 4) Komt de gunstige staat van instandhouding niet in het geding?

De criteria staan naast elkaar en niet na elkaar (aan alle vier moet voldaan zijn).

Voor het verontrusten en verlies van leefgebied van strikt beschermde soorten kan een aanvullend compensatieplan noodzakelijk zijn, waarin in detail mitigerende en compenserende maatregelen worden uitgewerkt.

Vogels zijn niet opgenomen in tabel 1 t/m 3 van de Flora- en faunawet; alle vogels zijn in Nederland gelijk beschermd. Werkzaamheden of gebruik van ruimte waarbij vogels worden gedood of verontrust, of waardoor hun nesten of vaste rust- of verblijfplaatsen worden verstoord zijn verboden.

Tijdens werkzaamheden dient rekening te worden gehouden met het broedseizoen. Hiervoor is geen standaardperiode, het gaat erom of er een broedgeval is. Verblijfplaatsen van vogels die hun verblijfplaats het hele jaar gebruiken, zijn jaarrond beschermd. Slechts een beperkt aantal soorten bewoont het nest permanent of keer elk jaar terug

naar hetzelfde nest. Deze soorten staan vermeld in categorie 1 t/m 4 van de 'Aangepaste lijst van jaarrond beschermde vogelnesten' (Ministerie van LNV, 2009). Indien de werkzaamheden effect hebben op deze soorten is een ontheffing nodig. Voor vogels kan alleen een ontheffing worden verleend op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn. Dit zijn:

- Bescherming van flora en fauna (b);
- Veiligheid van het luchtverkeer (c);
- Volksgezondheid of openbare veiligheid (d).

De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest of zijn in staat om een nieuw nest te maken. Deze vogelnesten voor eenmalig gebruik zijn alleen tijdens het broedseizoen beschermd. Voor deze soorten* is geen ontheffing nodig, indien werkzaamheden buiten het broedseizoen plaatsvinden of maatregelen zijn getroffen om te voorkomen dat deze soorten zich vestigen tijdens het broedseizoen. Buiten het broedseizoen mag van deze soorten het nest worden verplaatst of verwijderd.

* Een deel van deze soorten zijn ondergebracht in categorie 5 van de 'Aangepaste lijst van jaarrond beschermde vogelnesten' (Ministerie van LNV, 2009). Hoewel het onderbrengen van deze soorten op deze lijst anders doet vermoeden is de vaste rust- en verblijfplaats van deze vogels niet jaarrond beschermd. Dit betreffen namelijk vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor gebroed hebben of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

3 Toetsing effecten planontwikkeling

3.1 Beschrijving inrichtingsmaatregelen

Stichting Land van Horne wil een bestemmingsplan opstellen voor de herontwikkeling van het verzorgingstehuis St. Joseph te Nederweert. Het verzorgingstehuis ligt tussen de St. Josephstraat, de Schoolstraat en het Brugske en wordt gedeeltelijk herontwikkeld. Een gedeelte van de oudere gebouwen zal plaats maken voor nieuwe bebouwing. Daarnaast worden mogelijk ook de bijbehorende groenvoorzieningen, in de vorm van grasstroken en plantsoenbeplanting, opnieuw ingericht. Hoewel de plannen voor de ontwikkeling van de locatie nog niet geheel gereed zijn, gaat deze natuurtoets uit van zowel het realiseren van nieuwe bebouwing als het opnieuw inrichten van de bestaande groenvoorzieningen.

3.2 Effecten op beschermde soorten

Uit de bureaustudie en het terreinbezoek blijkt dat in het plangebied een aantal algemeen voorkomende en beschermde en (strikt) beschermde soorten zijn te verwachten. Per aanwezige beschermde soortgroep worden hieronder de consequenties en mitigerende maatregelen aangegeven.

3.2.1 *Vogels*

In en rond de locatie St. Joseph komen naar verwachting verschillende soorten algemene broedvogels voor. Zoals reeds genoemd betreft het soorten als de heggemus, de merel, de roodborst en de zanglijster. Deze vogels zullen voorkomen in en rond de grasstroken en de plantsoenbeplanting. Daarnaast vormen de bomenrijen langs de Zuid-Willemsvaart een geschikt biotoop voor deze en andere vogels. De genoemde vogelsoorten maken ieder broedseizoen een nieuw nest of zijn gemakkelijk in staat om een nieuw nest te maken. Deze vogelnesten zijn dan voor eenmalig gebruik en vallen alleen tijdens het broedseizoen onder de bescherming van artikel 11 van de Flora- en faunawet. Dit betekent dat voor deze soorten geen ontheffing vereist is wanneer de werkzaamheden buiten het broedseizoen vallen. Buiten het broedseizoen mogen de nesten van deze soorten worden verwijderd. De reden hiervoor is de flexibiliteit van deze soorten, die ze in staat stelt als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen. Er is evenmin een ontheffing nodig indien maatregelen worden getroffen die voorkomen dat de soorten zich op de locatie vestigen tijdens het broedseizoen. Hiervoor geldt geen standaardperiode, het gaat erom of er een broedgeval is. Globaal wordt de periode 15 maart - eind juli aangehouden.

Indien er tijdens het broedseizoen moet worden gewerkt, dan is het conform de zorgplicht van belang om vóór het broedseizoen de mogelijke broedbiotopen ongeschikt te maken (zie ook § 4.2). Om negatieve effecten op mogelijke broedvogels uit te sluiten, dienen de aanwezige biotopen voor het broedseizoen (circa 15 maart - eind juli) ongeschikt te worden gemaakt en te blijven voor broedvogels. Door de biotopen ongeschikt te maken komen de vogels niet tot broeden en kunnen de werkzaamheden ongehinderd plaats vinden. Deze maatregel sluit uit dat broedvogels zich tijdens het broedseizoen vestigen in en rond de plantsoenbeplanting en hier gaan broeden. De beste periode om de biotopen ongeschikt te maken is in de periode van september tot maart.

De gunstige staat van instandhouding van de in het plangebied voorkomende of verwachte vogelsoorten zal niet worden aangetast wanneer buiten het broedseizoen wordt gewerkt en de aanwezige biotopen voor aanvang van de werkzaamheden ongeschikt worden gemaakt in de hierboven genoemde periode.

3.2.2 Zoogdieren

Er komen enkele zoogdieren voor op en rond de locatie, zoals de egel, het konijn en algemene muizen en spitsmuizen, zoals de huismuis en de huisspitsmuis. Er geldt een vrijstelling van artikelen 8 t/m 12 van de Flora- en faunawet voor deze soorten, mits de zorgplicht in acht wordt genomen. In het algemeen kan worden gesteld dat de werkzaamheden weinig tot geen schade aan deze dieren zullen veroorzaken. De uit te voeren werkzaamheden kunnen echter wel plaatselijk een effect hebben op met name kleine zoogdieren die op de locatie voorkomen.

Om de effecten van de werkzaamheden op kleine zoogdieren zoveel mogelijk te beperken dient er buiten de voortplantingsperiode en de overwinteringsperiode te worden gewerkt. Aangezien er verschillende zoogdieren worden verwacht, valt de "veilige" periode tussen september en half november.

Indien er wel tijdens de kwetsbare periode van de zoogdieren moet worden gewerkt, dient de locatie tegen die tijd ongeschikt te worden gemaakt als leefgebied. Als de keuze wordt gemaakt om de bestaande groenvoorzieningen te verwijderen en tot een nieuwe inrichting te komen, dan dienen de grasstroken te worden gemaaid en de bestaande beplanting worden verwijderd voor de aanvang van de voortplantings- en overwinteringsperiode. Deze maatregelen dienen ervoor om het leefgebied ongeschikt te maken voor de zoogdieren. Het is tevens van belang om ervoor te zorgen dat de vegetatie kort blijft voor de aanvang van de bouw en de nieuwe inrichting. Tezamen zorgen deze maatregelen ervoor dat het leefgebied tijdig door de zoogdieren wordt verlaten. De genoemde zoogdieren zijn zo in staat zich tijdig elders te vestigen.

De beste periode om de locatie ongeschikt te maken als leefgebied is voor het voortplantingsseizoen en de periode waarin dieren in winterslaap zijn. Concreet houdt dit in dat het ongeschikt maken van het leefgebied zou moeten plaatsvinden in de periode van september tot half november.

De ingreep heeft geen effect op de vleermuizen die rond de locatie worden verwacht. De locatie maakt mogelijk onderdeel uit van vliegroutes van vleermuizen, de ontwikkeling van de locatie brengt echter geen verandering in de wijze waarop de vleermuizen momenteel gebruik maken van het gebied.

Bij geen van de voorkomende zoogdieren heeft de ontwikkeling zodanige gevolgen dat de gunstige staat van instandhouding van zoogdieren in gevaar komt.

3.2.3 Planten

Er zijn geen effecten te verwachten op beschermde planten, omdat ze niet worden verwacht en de biotopen niet geschikt zijn.

3.2.4 *Amfibieën*

Naar verwachting vormt de locatie onderdeel van het landbiotoop van de gewone pad. Om de schade aan deze soort tot een minimum te beperken, dient conform de zorgplicht buiten de kwetsbare periode te worden gewerkt of dient het leefgebied van tevoren ongeschikt te worden gemaakt als biotoop. De kwetsbare perioden van de gewone pad zijn de voortplantingstijd (april - juli) en de overwinteringsperiode (oktober - maart). De werkzaamheden dienen of buiten deze periode te worden uitgevoerd of als tijdens de kwetsbare periode wordt gewerkt dient het leefgebied ongeschikt te worden gemaakt. Dit zou dan moeten plaatsvinden in van augustus - september.

Indien wordt gewerkt conform de zorgplicht heeft de ontwikkeling geen gevolgen voor de gunstige staat van instandhouding van amfibieën op de locatie.

3.2.5 *Overig beschermde soorten*

Er zijn geen effecten te verwachten op andere beschermde soorten, zoals dagvlinders, libellen en andere ongewervelden in het plangebied omdat de biotopen niet of nauwelijks geschikt zijn.

4 Conclusies en aanbevelingen

4.1 Conclusie

Uit de natuurtoets komt naar voren dat in het plangebied enkele beschermde soorten voor kunnen komen. Het betreft hier rond het verzorgingstehuis alleen soorten van Tabel 1 van de Flora- en faunawet. Voor mogelijke effecten van de ingreep op deze soorten hoeft geen ontheffing te worden aangevraagd. Sinds 23 februari 2005 is het Vrijstellingbesluit bij artikel 75 Flora- en faunawet van kracht. Voor de soorten uit Tabel 1 is de algemene zorgplicht echter wel van toepassing.

4.2 Zorgplicht

Voor alle beschermde soorten, dus ook voor de soorten die zijn vrijgesteld van de ontheffingsplicht, geldt wel een zogenaamde 'algemene zorgplicht' (art. 2 Flora- en faunawet). Deze zorgplicht houdt in dat de initiatiefnemer passende maatregelen neemt om schade aan beschermde soorten te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om het niet verontrusten of verstoren in de kwetsbare perioden zoals de winterslaap, de voortplantingstijd en de periode van afhankelijkheid van de jongen.

Werken buiten kwetsbare periode

De kwetsbare perioden voor de verschillende soortgroepen zijn niet allen gelijk. Als 'veilige' periode voor alle groepen geldt in het algemeen de periode van half augustus tot half november, de periode waarin de voortplantingstijd achter de rug is en dieren als vleermuizen, overige zoogdieren en amfibieën nog niet in winterslaap zijn. Indien voorbereidende werkzaamheden, bijvoorbeeld bouwrijp maken, in die periode worden uitgevoerd, kan daarna gedurende het winterseizoen en het daarop volgende voorjaar probleemloos worden gewerkt.

Werken in kwetsbare periode

Indien vooraf bekend is dat werkzaamheden moeten worden uitgevoerd binnen de kwetsbare perioden van de soorten, is het zaak ervoor te zorgen dat het gebied tegen die tijd ongeschikt is als leefgebied voor die soorten. Zo kan bijvoorbeeld vegetatie gedurende het groeiseizoen kort gemaaid worden, zodat er geen vogels gaan broeden en het tegen de winter ook ongeschikt is voor kleine zoogdieren die in winterslaap gaan. Indien tijdens de uitvoering van de werkzaamheden beschermde soorten worden waargenomen dienen maatregelen te worden genomen om schade aan deze individuen zo veel mogelijk te voorkomen.

4.3 Tot slot

Deze natuurtoets is gebaseerd op een bureaustudie, een terreinbezoek en inventarisatiegegevens van derden en literatuuronderzoek.

Een dergelijk onderzoek kan niet geheel uitsluiten, dat tijdens de uitvoering van de werkzaamheden, beschermde soorten worden aangetroffen. Gezien het gebruik en de

kennis van aanwezige natuurwaarden op de locatie worden de risico's op verstoring van beschermde soorten als zeer minimaal ingeschat. Eventueel aangetroffen soorten dienen verplaatst te worden naar geschikt leefgebied in de omgeving.

Literatuur

Broekhuizen, S., B. Hoekstra, V. Van Laar, C. Smeenk & J.B.M. Thissen, 1992. Atlas van de Nederlandse Zoogdieren. Stichting Uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, 3de herziene druk.

Lange, R., P.Twisk, A. van Winden & A. van Diepenbeek, 1994. Zoogdieren van West-Europa. Stichting Uitgeverij KNNV en VZZ i.s.m. Vereniging Natuurmonumenten.

Lenders, H.J.R., C.C.H. Marijnissen & R.P.W.H. Felix, 1993. Waarnemen en herkennen van amfibieën en reptielen in het veld. Uitgave van de Stichting RAVON, Nijmegen.

SOVON, 2002. Atlas van de Nederlandse broedvogels. SOVON Vogelonderzoek Nederland, KNNV Uitgeverij / Naturalis / EIS-Nederland.

www.ravon.nl
www.natuurloket.nl

Bijlagen

Bijlage 1: Wettelijk Kader

Hieronder volgt een algemene beschrijving van de Natuurwetgeving, gevolgd door betreffende onderdelen van de wetgeving.

De Nederlandse natuurwetgeving

De Nederlandse natuurwetgeving valt uiteen in gebiedbescherming en soortbescherming. De gebiedsbescherming is geïmplementeerd in de Natuurbeschermingswet 1998 en omvat de Natura 2000-gebieden. In de Natura 2000-gebieden zijn de beschermde natuurmonumenten alsmede de gebieden met de status Vogel- en/of de Habitatrichtlijn-gebied (voorheen Speciale Beschermings-Zones (SBZ's)) opgenomen.

Globaal kan gesteld worden dat de gebiedsbescherming gericht is op de bescherming van de waarden waarvoor een gebied is aangewezen. Deze bescherming is gebiedspecifiek, maar kent wel de zogenaamde externe werking. Dat wil zeggen dat ook handelingen buiten het beschermde gebied niet mogen leiden tot verlies aan kwaliteit in het beschermde gebied.

De soortbescherming is opgenomen in de Flora- en faunawet. Deze wet omvat ook de bescherming van Habitatrichtlijnsoorten buiten de aangewezen Natura 2000-gebieden welke zijn vermeld in bijlage IV. Deze bescherming geldt overal in Nederland, ook in de beschermde gebieden. De soortbescherming kent geen externe werking. Projecten worden getoetst aan de directe invloed op beschermde waarden binnen de grenzen van het projectgebied.

Conform deze wet is de Initiatiefnemer bij ruimtelijke ingrepen verplicht op de hoogte te zijn van mogelijke voorkomende beschermde natuurwaarden binnen het projectgebied. Vanuit de kennis dienen plannen en projecten getoetst te worden aan eventuele strijdigheid met de verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet (zie paragraaf 2.2 van het voorgaande rapport).

Flora- en faunawet

Onder de werking van de Flora- en faunawet vallen circa 1.000 dier- en plantensoorten. Alle inheemse zoogdieren (m.u.v. de huismuis en zwarte en bruine rat), vogels, amfibieën en reptielen zijn beschermd. Tevens hebben een aantal soorten planten, vissen, insecten en ongewervelden een beschermde status. Voor de in het wild voorkomende planten en dieren geldt de algemene zorgplicht (art. 2).

Volgens de Flora- en faunawet mogen beschermde dier- en plantensoorten niet worden verwond, gevangen, opzettelijk worden verontrust of gedood. Voortplanting- of vaste rust- of verblijfplaatsen mogen niet worden beschadigd, vernield of verstoord.

Beschermde planten mogen op geen enkele wijze van hun groeiplaats worden verwijderd of vernield. De verbodsbepalingen van de wet staan genoemd in onderstaand kader.

Verboden handelingen met betrekking tot beschermde planten:

- Artikel 8: Het plukken, verzamelen, afsnijden, vernielen, beschadigen, ontwortelen of om een andere manier van de groeiplaats verwijderen van planten
- Artikel 13: Het vervoeren en onder zich hebben (in verband met verplaatsen) van planten

Verboden handelingen met betrekking tot beschermde dieren:

- Artikel 9: Het doden, verwonden, vangen of bemachtigen van dieren. Het met het oog op bovenstaande doelen opsporen van dieren.
- Artikel 10: Het opzettelijk verontrusten van dieren
- Artikel 11: Het beschadigen, vernielen, uithalen wegnemen, verstoren van nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren.
- Artikel 13: Het vervoeren en onder zich hebben (in verband met verplaatsen) van dieren

De werkingssfeer van de Flora- en faunawet is niet beperkt tot of gerelateerd aan speciaal aangewezen gebieden, maar geeft soorten overal in Nederland bescherming.

In artikel 75 van de Flora- en faunawet worden de ontheffingsmogelijkheden weergegeven. Op 23 februari 2005 is de Algemene Maatregel van Bestuur m.b.t. artikel 75 van de Flora- en faunawet¹ in werking getreden. Middels deze AMvB wordt onder bepaalde voorwaarden een algemene vrijstelling geregeld van de ontheffingsplicht van de Flora- en faunawet. Deze vrijstelling geldt voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting, bestendig gebruik en bestendig beheer en onderhoud en voor bepaalde (algemeen voorkomende) soorten. Welke voorwaarden verbonden zijn aan de vrijstelling hangt af van de dier- of plantensoorten die voorkomen in het plangebied. In de AMvB worden hiertoe verschillende beschermingsregimes onderscheiden.

- Soorten van tabel 1 – algemene soorten – lichtste beschermingsregime AMvB:
Voor deze soorten geldt voor ruimtelijke ontwikkeling een vrijstelling van de ontheffingsplicht. Voor deze soorten is derhalve geen ontheffing nodig. Wel geldt ten aanzien van deze soorten de zorgplicht, die eveneens van de Flora- en faunawet uitgaat. Soorten die vallen onder de vrijstelling betreft onder andere algemene zoogdiersoorten, zoals algemene muizen- en spitsmuizen, de Egel, Konijn en Mol, Ree en Vos; , algemene amfibieënsoorten, waaronder de Bruine kikker, Gewone pad en Kleine watersalamander en plantensoorten als Grasklokje en Gewone dotterbloem.
- Soorten van tabel 2 – overige soorten – middelste beschermingsregime AMvB:
Voor soorten van tabel 2 van de AMvB is bij ruimtelijke ontwikkelingen een vrijstelling mogelijk van de ontheffingsplicht, indien gewerkt wordt volgens een door het Ministerie van LNV goedgekeurde gedragscode. Ontbreekt zo'n gedragscode, dan dient ontheffing aangevraagd te worden, welke wordt getoetst aan het criterium 'doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort'(lichte toets). Daarnaast geldt ook voor soorten van tabel 2 de algemene zorgplicht.

1. Besluit houdende wijziging van een aantal algemene maatregelen van bestuur in verband met wijzigingen van artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele andere wijzigingen.

- Soorten van tabel 3 – genoemd in bijlage IV van de Habitatrichtlijn en in Bijlage 1 van de AMvB – zwaarste beschermingsregime AMvB.

Voor soorten van tabel 3 geldt het zwaarste beschermingsregime en is bij ruimtelijke ontwikkelingen geen vrijstelling mogelijk van de ontheffingsplicht, ook niet met een gedragscode. Voor deze soorten dient een ontheffing aangevraagd te worden, welke aan vier criteria wordt getoetst (zware toets): de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats wordt niet aangetast, er is sprake van een in of bij wet genoemd belang, er is geen alternatief en 'doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort'. Daarnaast geldt ook voor soorten van tabel 3 de algemene zorgplicht.

Voor Bijlage 1 soorten uit Tabel 3 kan ontheffing worden aangevraagd op grond van alle belangen genoemd in het Besluit vrijstelling beschermde diersoorten. In de praktijk komen bij Bijlage 1- soorten onderstaande vier belangen het meeste voor bij een ontheffing voor een ruimtelijke ingreep:

1. Bescherming van flora en fauna (b);
2. Volksgezondheid of openbare veiligheid (d);
3. Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten (e);
4. Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimte inrichting of ontwikkeling (j)

Voor Bijlage IV-soorten van de Habitatrichtlijn uit Tabel 3 geldt voor een ruimtelijke ingreep alleen ontheffing wordt verleend op grond van een belang uit de Habitatrichtlijn:

1. Bescherming flora en fauna (b)
2. Volksgezondheid of openbare veiligheid (d);
3. Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten (e);

- **Vogels**

Vogels zijn niet opgenomen in Tabel 1 t/m 3; alle vogels zijn in Nederland gelijk beschermd. T.a.v. vogels geldt, dat werkzaamheden of gebruik van ruimte waarbij vogels worden gedood of verontrust, of waardoor hun nesten of vaste rust- of verblijfplaatsen worden verstoord verboden zijn.

Bij ruimtelijke ontwikkelingen geldt een vrijstelling wanneer gewerkt wordt volgens een goedgekeurde gedragscode. Ontbreekt zo'n gedragscode dan dient formeel een ontheffing te worden aangevraagd. Voor broedvogels wordt echter geen ontheffing verleend waarbij als voorwaarde wordt gesteld dat broedvogels niet verstoord mogen worden tijdens het kwetsbare broedseizoen; dit mede in het kader van de algemene zorgplicht die ook voor vogels geldt.

Bescherming van vogelnesten

Tijdens werkzaamheden dient rekening te worden gehouden met het broedseizoen. Hiervoor is geen standaardperiode, het gaat erom of er een broedgeval is. Verblijfplaatsen van vogels die hun verblijfplaats het hele jaar gebruiken, zijn jaarrond beschermd. Slechts een beperkt aantal soorten bewoont het nest permanent of keer elk jaar terug naar hetzelfde nest. Deze soorten staan vermeld in categorie 1 t/m 4 van de 'Aangepaste lijst van jaarrond beschermde vogelnesten' (Ministerie van LNV, 2009). Indien de werkzaamheden effect hebben op deze soorten is een ontheffing nodig. Voor vogels kan alleen een ontheffing worden verleend op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn. Dit zijn:

- Bescherming van flora en fauna (b);
- Veiligheid van het luchtverkeer (c);

- Volksgezondheid of openbare veiligheid (d).

De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest of zijn in staat om een nieuw nest te maken. Deze vogelnesten voor eenmalig gebruik zijn alleen tijdens het broedseizoen beschermd. Voor deze soorten* is geen ontheffing nodig, indien werkzaamheden buiten het broedseizoen plaatsvinden of maatregelen zijn getroffen om te voorkomen dat deze soorten zich op de bouwplaats gaan vestigen tijdens het broedseizoen. Buiten het broedseizoen mag van deze soorten het nest worden verplaatst of verwijderd.

* Een deel van deze soorten zijn ondergebracht in categorie 5 van de 'Aangepaste lijst van jaarrond beschermde vogelnesten' (Ministerie van LNV, 2009). Hoewel het onderbrengen van deze soorten op deze lijst anders doet vermoeden is de vaste rust- en verblijfplaats van deze vogels niet jaarrond beschermd. Dit betreffen namelijk vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor gebroed hebben of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.